

รายงานการวิจัย

การประเมินความพร้อมรับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข
สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาของอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

The Evaluation on the Transfer of Public Health

Works to Local Administration Organization

A Case Study at Sri Mueang Mai District, Ubon Ratchatani Province

สนธยา เชิดไชย¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความพร้อมของหน่วยงานสาธารณสุขที่จะถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่จะรับภารกิจสาธารณสุข คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่ในเขตของอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวน 188 คน ได้จากกลุ่มตัวอย่าง คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 5 คน ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 คน และหัวหน้าสถานีอนามัย จำนวน 2 คน บุคลากรสาธารณสุข จำนวน 13 คน เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 120 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า นายกององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 5 คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงแม้ว่าในขณะนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะขาดบุคลากรที่จะดูแลรับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรงก็ตาม แต่ก็สามารถมอบหมายให้บุคลากรด้านอื่นดูแลไปก่อนได้ ด้านงบประมาณก็สามารถบริหารจัดการได้ ถึงแม้จะมีผู้บริหารบางคนมีความกังวลในเรื่องงบประมาณจะมีไม่เพียงพอ แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วจะแก้ไขปัญหาไปได้ตามความจำเป็น และความเหมาะสม ด้านผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่วนใหญ่เห็นด้วยในเกือบทุกประเด็น และพร้อมที่จะถ่ายโอนมาสังกัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ การถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ บัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

The objective of this descriptive study was to determine Evaluation on the readiness for the transfer of public health works to Local Administration; a case study at Sri Mueang Mai District, Ubon: Ratchatani Province. The interview was carried of among 188 concerning individuals namely, five community health promotion hospital; 2 health volunteers; 5 Tambon Administrators Organization administrators, 2 Tambon Health Promotion Hospital administrator; 13 health workers and 120 village health volunteers. Statistics used for the analysis were frequency, percentage, means, and Standard Deviation.

The results showed that almost Tambon Administrator Organization presidents were agreed upon the transfer instead of human resource insufficiency, but it could be manageable with compensation existing staffs assignment. Insufficiency budget allocation could be also manageable on the basis budget adjustment. Further more, all concerning health sectors and individuals expressed their positive attitude towards the transfer of public health works to local authority.

Key Word : The Evaluation on the Readiness for the Transfer of Public Health Works to Local Administration Organization

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดบทบาทผู้ติดตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ซึ่งมีหลักการสำคัญในการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการถ่ายโอนอำนาจจากรัฐส่วนกลางสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แนวคิดการกระจายอำนาจด้านสุขภาพตามที่ปรากฏในแผนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ. 2543 ซึ่งถือเป็นแผนฯ ฉบับแรก ระบุว่า การสาธารณสุขเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่ต้องปรากฏในแผนพัฒนา ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยระบุภารกิจด้านสาธารณสุขหลายประการที่ต้องถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ภายหลังจากประกาศใช้แผนการกระจายอำนาจฯ (ฉบับแรก) ในปี พ.ศ.2543 พบว่า การกระจายอำนาจด้านสุขภาพยังไม่มี ความก้าวหน้าที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ส่งผลให้กระทรวงสาธารณสุขได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการกระจายอำนาจด้านสุขภาพใน ปี พ.ศ.2549 ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญเกิดขึ้น ได้มีการเสนอให้มีการถ่ายโอนสถานบริการในพื้นที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในระดับต่างๆ ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ได้มีแนวคิดที่เสนอให้มีการถ่ายโอนสถานอนามัยไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) การถ่ายโอนสถานอนามัยตามระยะเวลาการถ่ายโอนปี 2550 – 2552 (สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข , 2550)

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับงานถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล สถานีอนามัยสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ ยังไม่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและสถานีอนามัยที่ถ่ายโอนภารกิจมาอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี พ.ศ.2550 มีสาระแนวความคิดการกระจายอำนาจดังกล่าวยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง พบว่าการสาธารณสุขเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่จะปรากฏในแผนการปฏิบัติด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นหนึ่งในหกด้านของภารกิจที่จะต้องมีการถ่ายโอนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดังนั้นการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขมาก่อนและหน่วยงานที่กำลังจะถ่ายโอนมาคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและสถานีอนามัย (ณรงค์ศักดิ์ หอมมาลัย, 2546)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการรับการถ่ายโอนภารกิจงานสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีในการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข ดำเนินการภารกิจสาธารณสุขให้ครอบคลุมทั้งในด้านงบประมาณ การบริหารบุคลากร และการ

สร้างเสริมสุขภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อศึกษาความพร้อมของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ บุคลากรสาธารณสุข นายก อบต. บุคลากรที่ปฏิบัติในหน่วยงานของ อบต. และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งจะได้รับผลกระทบจากการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลหนองแวง ถึงผลดีและผลเสีย ด้านบวกและด้านลบ

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อวิจัยประเมินความพร้อมการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขของทั้ง 2 หน่วยงานคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลและสถานีอนามัยในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ ซึ่งจะเป็นผู้ถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขและผู้รับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบล อำเภอศรีเมืองใหม่ ในความพร้อมของการบริหาร องค์กร การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากร รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ ของทั้ง 2 หน่วยงาน รวมทั้งศึกษาถึงผลดีและผลเสีย เมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจเรียบร้อยแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับรับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการที่จะมีบทบาทในการดูแล

สุขภาพของประชาชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนประชากรในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จากจำนวนประชากร 6 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 คน โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล บุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล และสถานีอนามัยจาก 4 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่งและสถานีอนามัยจำนวน 2 แห่ง จำนวน 13 คน บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจาก 5 องค์กรบริการส่วนตำบล ซึ่งเก็บข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทุกคน จำนวน 126 คน และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ประจำหมู่บ้านจาก 12 หมู่บ้าน โดยการสุ่มตัวอย่างจากอาสาสมัครสาธารณสุขของแต่ละหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน ได้กลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครสาธารณสุขจำนวน 40 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเพื่อการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) สถิติเพื่อการพรรณนาข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัยในครั้งนี้ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน เป็นเพศชายทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่จบการศึกษาใน

ระดับปริญญาตรีและผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและหัวหน้าสถานีอนามัยเป็นเพศชายจำนวน 3 คนและเพศหญิงจำนวน 1 คนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

2. การประเมินความพร้อมรับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข

จากผลการสัมภาษณ์ในแต่ด้านของข้อคำถาม พบว่า จากข้อความสัมภาษณ์ได้ผลการวิจัยแบ่งออกเป็นแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมขององค์กร พบว่า นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่มีบุคลากรที่จะรับผิดชอบงานด้านภารกิจสาธารณสุขโดยตรงแต่จะมอบหมายงานให้สำนักปลัด โดยนักพัฒนาชุมชนและงานวิเคราะห์นโยบายและแผนรับผิดชอบแทนคิดเป็น ร้อยละ 100

2.2 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารศักยภาพขององค์กรจากข้อความสัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพขององค์กร นายกองกิจการบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เห็นว่าองค์กรมีความพร้อมที่จะรับการถ่ายโอนในขณะนี้ถ้ามีคำสั่งให้ปฏิบัติก็สามารถดำเนินการรับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขได้ทันทีคิดเป็นร้อยละ 80 และมีนายกองกิจการบริหารส่วนตำบลบางคนไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 20

2.3 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับงบประมาณ จากข้อสัมภาษณ์เกี่ยวกับงบประมาณนายกองกิจการบริหารส่วนตำบลหลายคนเห็นว่าไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใดสามารถบริหารจัดการได้ และการเบิกจ่าย

งบประมาณเป็นการตั้งงบประมาณไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 80 นอกจากนี้ยังมีผู้บริหารบางคนที่มีความคิดเห็นว่ายังมีบางประเด็นที่ยังไม่พร้อมแต่ก็ไม่ใช่ปัญหาแต่อย่างใดสามารถแก้ไขปัญหาได้คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและหัวหน้าสถานีอนามัยมีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมสำหรับการที่จะถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขมาอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลคิดเป็นร้อยละ 75 มีหัวหน้าสถานีอนามัยบางคนที่ไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 25 และจะถ่ายโอนมาทันทีที่มีคำสั่ง ถึงแม้จะมีบางประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนแต่ก็คิดว่าจะไม่เป็นปัญหามาจะทำความเข้าใจได้ในวัตถุประสงค์ของการถ่ายโอนมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลคิดเป็น 100

3. ผลการวิจัยที่ได้จากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขและผู้ที่รับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข

3.1 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสาธารณสุข พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยถ้าหากมีการย้ายมาสังกัดกับหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็พร้อมที่จะปฏิบัติตาม

3.2 บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานอยู่ในขณะที่ผู้วิจัยทำการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่ พร้อมที่จะรับการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข และส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นที่ไม่ได้กระทบกับการปฏิบัติงานของตนเองที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนี้แต่

อย่างไรเคยปฏิบัติงานอย่างไรก็ปฏิบัติงานอย่างนั้นเหมือนเดิม

3.3 อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) พบว่า ไม่ว่าจะองค์กรจะเปลี่ยนการถ่ายโอนภารกิจจากกระทรวงมหาดไทยมาขึ้นตรงกับองค์การบริหารส่วนตำบลก็ไม่ใช่ปัญหาในการปฏิบัติงานแต่อย่างใดสามารถปฏิบัติงานได้กับทุกหน่วยงานที่เป็นต้นสังกัด

สรุปผล

ผลจากการวิจัยการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 องค์กร คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลรวมทั้งสถานีอนามัย มีความพร้อมที่จะถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขและจะปฏิบัติตามทันทีที่มีคำสั่งในส่วนของผู้ที่ถ่ายโอนมาและผู้ที่จะรับการถ่ายโอนมา ถึงแม้ว่าจะไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทางด้านสาธารณสุขโดยตรงก็ตามแต่ก็สามารถที่จะบริหารจัดการได้ ประกอบกับบุคลากรที่มีอยู่ก็จะพัฒนาโดยการส่งไปอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ ส่วนที่มีข้อกังวลทั้งด้านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ความไม่แน่ใจในงบประมาณที่นำมาบริหารจัดการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารโรงพยาบาลบางคนที่ยังไม่ชัดเจนในการที่จะได้มาซึ่งงบประมาณ อาจจะได้จากกระทรวงสาธารณสุข หรือ งบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบลตั้งไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณท้องถิ่น ยังเป็นสิ่งที่ต้องการความชัดเจน แต่

ทั้งนี้ ทั้งสององค์กรต่างก็มีความพร้อมที่จะรับนโยบายการถ่ายโอนถ้าหากการถ่ายโอนนั้นมีคำสั่งที่แน่นอนและพร้อมที่จะปฏิบัติตาม ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ บุคลากรของหน่วยงานสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานอยู่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและสถานีอนามัยรวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) นั้น มีความพร้อมที่จะถ่ายโอนมาสังกัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถ้ามีคำสั่ง และผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเห็นควรที่จะปฏิบัติตามนั้น ส่วนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานอยู่ไม่คิดว่าเป็นปัญหาในการรับการถ่ายโอนงานสาธารณสุขที่เข้ามาสังกัดกับหน่วยงานของตนเองเพราะไม่กระทบกับการปฏิบัติงานที่ตนเองปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้วหน่วยงานที่เข้ามาสังกัดก็มีบทบาทของตนเองอยู่แล้วชัดเจนจึงไม่ผลกระทบต่อทั้งงานประจำและยอมรับการถ่ายโอนภารกิจในครั้งนี้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่เป็นนโยบายหลัก

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะเปิดกรอบตำแหน่ง เพื่อรองรับบุคลากรที่จะมาดูแลงานด้านสาธารณสุขโดยตรง

1.3 ก่อนที่จะมีการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุข ทุกภาคส่วนที่มีผลกระทบทั้งในด้านของผู้ถ่ายโอนและผู้รับการถ่ายโอนรวมทั้งตัวแทนภาคประชาชน ควรมีการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับทราบแนวทางการปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ก่อนที่จะมีการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขให้กับองค์กรบริหารส่วนตำบลควรมีการประชุมชี้แจงให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

2.2 ก่อนการถ่ายโอนควรมีการประชุมสัมพันธ์และทำประชาพิจารณ์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ในแนวทางการปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

2.3 การบริหารงบประมาณนั้นยังไม่ชัดเจนว่างบประมาณจะมาจากแหล่งใดจากกระทรวงสาธารณสุขหรือจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มสนับสนุนและพัฒนาการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ. (2552). การศึกษาการติดตามประเมินผล การถ่ายโอนสถานีอนามัยให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. และเทศบาล). สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข.

- ณรงค์ศักดิ์ หอมมาลัย. (2546). การถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอชนแดนจังหวัดเพชรบูรณ์. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิภา คุ้มประดิษฐ์. (2543). ปัญหาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการถ่ายโอนบริการสาธารณสุข ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พนิตนันท์ วิสเพ็ญ. (2553). ศักยภาพการดำเนินงานด้านสาธารณสุข ขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2550). คู่มือการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจสาธารณสุขให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี